

Barne-, likestillings- og
Inkluderingsdepartementet
Samlivs- og likestillingsavdelingen
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Nordfold 7. januar 2013

Deres ref. 12/6969

Høring NOU 2012:15 Politikk for likestilling

KUN senter for kunnskap og likestilling (KUN) viser til Barne -, likestillings- og inkluderingsdepartementets brev av 12. oktober om NOU 2012:15 Politikk for likestilling.

NOU 2012:15 Politikk for likestilling er del 2 av utredningen om ny likestillingspolitikk i Norge. Fristen for høringssvar til Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) er 17. januar 2013.

Likestillingsutvalget ble oppnevnt for å utrede norsk likestillingspolitikk med utgangspunkt i livsløp, etnisitet og klasse. Målet er å legge grunnlaget for en helhetlig og kunnskapsbasert likestillingspolitikk for fremtiden.

Om KUN:

I 20 år har KUN vært en likestillingsaktør med stor aktivitet. Vi bistår i arbeidet med å skape likestilte samfunn som gir kvinner og menn muligheter til medvirkning, utvikling og å forme sine egne liv uavhengig av etnisitet, alder, seksuell legning, funksjonsnivå mv.

Vårt fagmiljø har teoretisk kunnskap, og lang erfaring med å bidra i praktisk likestillingsarbeid.

KUN er engasjert i mange små og store utviklingsprosjekter og aktiviteter regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Dette bidrar til utvikling av ny kunnskap om likestilling og kunnskap om betydningen av likestilling og mangfold i samfunnsutviklingen.

www.kun.nl.no

Konklusjon:

KUN støtter utvalgets forslag til tiltak og innsatsområder som er omtalt i kapittel 16, som sammen med tiltakene fra NOU 2011:18 Struktur for likestilling kan gi likestillingsarbeidet den kraften som er nødvendig for å komme videre på veien mot et likestilt samfunn.

Vi vil i denne høringsuttalelsen knytte noen kommentarer til og understreke betydningen av noen av utvalgets forslag.

Utover disse kommentarene støtter vi Likestillings – og diskrimineringsombudet i deres høring datert 27.11.2012.

Folkestyre:

Utvalget foreslår endringer i valgloven slik at valglistene sikres en god balanse med hensyn til kjønn og anbefaler at det igangsettes et landsdekkende, målrettet og langsiktig programarbeid for å skape større bredde på alle nivåer av folkevalgt arbeid. Målsetningen er å øke kvinneandelen, andel med etnisk minoritetsbakgrunn og øke andelen representanter som er under 30 og over 60 år.

Kvinnens deltakelse i politiske organer har de siste årene stagnert. I tillegg forlater kvinner politikken etter kort tid. Utvalget drøfter ulike modeller for å påvirke nominasjonsprosessene og foreslår endringer i valgloven slik at kommunestyre, fylkesting og storting er pliktige til å drøfte likestillingsstatus i det gjeldende folkevalgte organ før valg. Formålet er at folkevalgte organer skal avgjøre ved alminnelig flertall om det skal stilles krav om at hvert kjønn skal være representert med minst 40 % på valglistene ved det kommende valget.

KUN mener at det er viktig å bruke tydelige virkemidler for å komme videre i likestillingsarbeidet. KUN støtter derfor endringer i valgloven slik at valglistene får en kjønnsbalanse opp til 50 % kvinner og 50 % menn. Samtidig vil vi påpeke at det i dag er flest menn på listetoppene og at det gis mulighet for stemmetillegg til enkeltpersoner. Dette vil fortsatt være en utfordring for å nå kjønnsbalanse, men etter KUN sin vurdering bør det stilles krav om like mange kvinner og menn på valglistene til folkevalgte organ.

KUN støtter forslaget om igangsetting av et 10-årig program for å skape større bredde i folkestyret. KUN understreker at det må stilles ressurser til rådighet for iverksetting av konkrete tiltak.

Valgfrihet:

Utvalget anbefaler at det igangsettes et landsdekkende program for frie utdanningsvalg. Det inneholder;

- En pedagogisk satsing for likestilling
- Etablering av ressursmiljø for å fremme likestilling i lærerutdanning og læremidler
- Likestillingsstipend
- Kjønnspoeng i høyere utdanning

Utvalget anbefaler videre at det etableres en trepartsavtale for likestilling i arbeidslivet.

Norge har et sterkt kjønnsdelt arbeidsliv. Denne kjønnssegregeringen starter i utdanningsvalget.

KUN støtter utvalgets forslag om å etablere et landsdekkende program for frie utdanningsvalg. Arbeidsgivere er etter KUN sin erfaring interessert i å ha en kjønnsblandet stab. De bør derfor ha en tydelig rolle i dette arbeidet for å sikre at utradisjonelle valg fører til varig endring av det kjønnsdelte arbeidslivet. For å oppnå dette må det jobbes med rekrutteringsstrategier, personalpolitikk og arbeidsmiljø i den enkelte virksomhet.

En bred satsing på kompetanseheving i barnehage og skole er viktig for å høyne kunnskapen og bevisstheten om hvordan kjønn, likestilling og utradisjonelle valg påvirkes i det daglige arbeidet i barnehage og skole. Denne jobben er etter KUN sin erfaring tidkrevende, da det skal jobbes med holdninger i et langsiktig og strategisk perspektiv.

KUN støtter forslaget om å etablere et ressursmiljø for å styrke arbeidet med likestilling i førskole- og lærerutdanning og ikke minst i lærebøker til bruk i utdanningen for førskolelærere, lærere og andre som arbeider med barn og unge. KUN støtter forslaget om etablering av likestillingsstipend og forslaget om en mer systematisk og målrettet bruk av kjønnspoeng ved inntak til høyere utdanning. Det bør også vurderes om kjønnspoeng også kan brukes i videregående opplæring og yrkesfaglige utdanninger der det er strek underrepresentasjon av det ene kjønn. KUN er enige i at et trepartssamarbeid for likestilling kan være et godt tiltak. Det sammenliknes med IA-avtalen. Utvalget foreslår at redegjørelsesplikten skal falle bort fra virksomheter som inngår i trepartsavtalen. KUN sin erfaring er at fakta om tilstanden er en forutsetning for å arbeide systematisk og effektivt for likestilling og mot diskriminering. Etter KUN sitt syn er bortfall av redegjørelsesplikten bare forsvarlig hvis virksomheten rapporterer på måloppnåelse i henhold til bransjevis og nasjonale målsettinger. Ulike evalueringer viser at samarbeid, forpliktende avtaler, systematisk oppfølging og arbeid på virksomhetsnivå har effekt.

Diskrimineringslovgivningen gir en tydelig forankring av aktivitets – og redegjørelsesplikten. KUN sin erfaring gjennom prosjektet Regionalt senter for likestilling og mangfold er at virksomheter mangler den kunnskapen som skal til for å gi personalpolitikken et likestillingsperspektiv. Det er behov for en tettere oppfølging med kunnskap og veiledning for å oppfylle aktivitetsplikten. KUN mener det er en forutsetning at myndighetene inngår som en part i avtalen. Dette må skje gjennom forpliktelse til å bidra med nødvendige ressurser i form av veiledning, kunnskap og økonomi. Myndighetenes rolle må ivaretas uavhengig av hvordan trepartsavtalen forankres og uavhengig av opprettelsen av et eget direktorat for likestilling. KUN understreker også at dette arbeidet må være forankret regionalt.

Fordeling:

Utvalget foreslår;

- Selvstendig rett for fedre til uttak av foreldrepenger basert på egen stillingsandel
- Tredeling av foreldrepermisjonen
- Innføring av en minsteytelse for foreldrepenger på 2G for foreldre som har liten eller ingen tilknytning til arbeidslivet
- Innføring av omsorgspenger i 10 dager ved omsorg for nære pårørende

KUN støtter utvalgets forslag, men vil understrekes at innsatsen for likestilling bør forsterkes gjennom familievennlig arbeidsliv, slik at begge foreldre kan kombinere lønnsarbeid og familieansvar. Det bør også ses på tidskontoordninger for bønder så vel som for andre selvstendige næringsdrivende. Videre er det viktig å ha fokus og sette inn ressurser på noen grupper som har liten eller ingen tilknytning til arbeidslivet, slik at de får økt tilgang til arbeidslivet.

Sårbarhet:

Utvalget foreslår;

- Igangsetting av en egen programsatsing for forebygging og bekjempelse av seksuell trakassering i skolen
- At seksuell trakassering tas inn i opplistingen i opplæringsloven § 9 a-3 over forpliktelser skolen har til å følge opp og bekjempe ulike typer mobbing.
- Lovfesting av tilbud om overgrepsmottak
- At det etableres trygge botilbud for ofre for menneskehandel, flere steder i landet
- Fri rettshjelp i diskrimineringssaker for domstolene
- Etablering av tilskuddsordning for rettighetsinformasjon

KUN støtter utvalgets forslag. Det er behov for økt kompetanse om seksualitet og kjønnsroller og økt bevissthet om seksuell trakassering blant ungdom. Som kunnskapsgrunnlag for programmet må det gjennomføres en nasjonal kartlegging av art og forekomst av seksuell trakassering. KUN vil understreke behovet for et flerdimensjonalt perspektiv i programmet (seksuell orientering, etnisitet, funksjonsevne, religion og klasse). Programmet bør gjennomføres uavhengig av om det blir etablert et direktorat for likestilling eller ikke.

Overgrepsmottak kan ha en viktig funksjon, både i et helseperspektiv og rettsikkerhetsperspektiv. KUN vil understreke at det er behov for et bedre kunnskapsgrunnlag og at det bør gjennomføres en nasjonal omfangsundersøkelse av voldtekt og rettsstilling. Det haster med å foreta en slik undersøkelse og analysere funnene, slik at målrettede tiltak kan settes i verk. KUN gjennomførte en slik undersøkelse i 1998 med dokumentasjon fra Nordland, Troms og Finnmark "Seksuelle overgrep mot kvinner og barn" (Texmo, Aarvik 1998). En ny undersøkelse vil fungere som en evaluering av det som er gjort hittil og synliggjøre behov for nye tiltak.

Regionale variasjoner:

Politikk for likestilling deler landet inn i 7 regioner:

- 1) Oslo og Akershus
- 2) Hedmark og Oppland
- 3) Sørøstlandet (Østfold, Vestfold, Buskerud og Telemark)
- 4) Agder og Rogaland
- 5) Vestlandet (Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal)
- 6) Trøndelag (Sør – Trøndelag, Nord –Trøndelag)
- 7) Nord-Norge (Norland, Troms og Finnmark)

I prosjektet Regionalt senter for likestilling og mangfold har KUN ansvaret for region 5,6 og 7.

Utvalget viser til at de ulike regionene i landet til en viss grad har samme likestillingsutfordringer, men at det finnes regionale forskjeller. KUN understreker at det er viktig å være klar over dette når man skal drive aktivt, planmessig og systematisk likestillingsarbeid. I dette ligger også nærvær, pådriverarbeid og tilgang til kompetanse i regionene. Kunnskap om situasjonen lokalt og regionalt er viktig for å drive godt likestillingsarbeid og kommunene er viktige premissleverandører for innbyggernes mulighet til å leve likestilte liv. KUN vil her trekke frem utvalgets forslag i NOU 2011:18 Struktur for likestilling sitt forslag om å iverksette et landsdekkende tiårig utviklingsprogram for lokalt og regionalt likestillingsarbeid.

Kunnskapsutvikling:

Det er behov for kunnskap om tilstand og analyser av sammenhenger for at likestillingspolitikken skal nå sitt mål om lik rett til deltakelse.

KUN mottok i 2012 kr. 2,8 mill kr. fra BLD for å fremme likestilling mellom kjønnene og bl.a. bidra til utvikling av kunnskap om kjønn og betydningen av kjønn.

Utvalgets grundige analyse på de fire innsatsområdene avdekker til dels store kunnskapshull. Utvalget har foreslått ulike indikatorer knyttet til de fire innsatsområdene; folkestyre, valgfrihet, fordeling og sårbarhet for å måle utviklingen på likestillingsfeltet. Disse indikatorene kan ikke erstatte forskning på området.

Utvalget mener det er behov for flere utredninger og omfangsundersøkelser i tillegg til de store programsatsingene.

KUN vil knytte noen kommentarer til noen av forslagene her;

KUN støtter utvalgets forslag om utredning om arbeids – og familietilpasninger i skjæringspunktet mellom kjønn, klasse og etnisitet. KUN tenker også at dimensjonen fritid vil være med å påvirke arbeids – og familietilpasninger i de ulike hushold.

KUN støtter utvalgets forslag om en utredning om kjønnssegregering innenfor utdanning og arbeidsliv og hvordan dette virker sammen med for eksempel klasse og etnisitet. Tradisjonelle utdanningsvalg kan være med på å bidra til skjevheter i økonomi, makt og innflytelse. Det er behov for mer kunnskap om dette.

KUN støtter utvalgets forslag om å gjennomføre en ny "Eliteundersøkelse".

Fordelingen av makt og innflytelse i sentrale samfunnsarenaer og eierskap til ressurser er svært kjønnsdelte. Det er behov for mer kunnskap for å se hvilke tiltak som kan settes i verk.

KUN støtter utvalgets forslag om å få mer kunnskap om hvilke mekanismer som virker ekskluderende for deltakelse for innvandrere i arbeidsmarkedet. Arbeid er viktig for deltakelse, velferd, språk og inkludering. Samtidig er mangfold viktig for arbeidslivet.

KUN støtter utvalgets forslag om mer kunnskap om virkningene av de betingelsene som er knyttet til ekteskapsinnvandring. KUN ser gjeldende regelverk særlig i et distriktperspektiv.

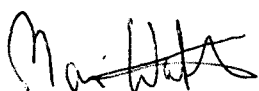
Sluttkommentarer:

Gjennom "Struktur for likestilling" og "Politikk for likestilling" har utvalget lagt en god faglig vurdering og et godt grunnlag for en ny, helhetlig og kunnskapsbasert likestillingsstruktur og likestillingspolitikk.

Likestillingsutfordringene som blir dokumentert viser behov for fornyet likestillingssatsing på mange viktige fag – og samfunnsområder. Denne satsinga krever økonomiske ressurser og en likestillingsstruktur med kunnskap og evne til gjennomføring i hele landet. KUN senter for kunnskap og likestilling, med sin lange erfaring med både kunnskapsutvikling og praktisk arbeid med kjønnslikestilling, er en naturlig del av den fremtidige likestillingsstrukturen.

Utvalget har ikke vektlagt internasjonalt likestillingsarbeid, men drøfter de regionale og lokale utfordringene. KUN ser at norske erfaringer i arbeid for likestilling og mot diskriminering er etterspurt samtidig som vi har mye å hente fra andre land. Et fokus på internasjonal gjensidig utveksling av kunnskap og erfaringer på likestillingsområdet vil kunne være fruktbart for å utvide perspektiv og utvikle metoder.

Med hilsen

Mari Wattum
Daglig leder